Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Turbo, sive moleste et frustra per cuncta divagans ingenium

Andreä, Johann Valentin

Altorfii, 1620

Scena I.

urn:nbn:de:bsz:31-138638

Visual Library

ACTVS PRIMI
SCENA I.

Pædotriba, Turbo, Curio, Lentulus, 2. Scholaſtici, Harlequin.

P. ITe meæ, felix ſemper pecus ite capellæ. Virgilius in Eclogis, per Metaphoram huc allatum.. T. Adſumus, Domine Magiſter. P. Hunc diem vobis feriatum faciam, id eſt, Parnaſſicam reſpirationem. Tu verò ſcin' pro ſcis ne, quid ſit Parnaſſus? T. Parnaſſum ajunt montem eſſe præcelſum, cujus faſtigium ſi quis attingat, victurum eſſe poſt cum Muſis & Gratiis omnibꝰ beatiſſimè. P. Optimè, ſed adpone, id conſtare magno labore. T. Non ſubterfugio, dum id aſſequar, quo ſemper allicior, Felicitatis & Tranquillitatis faſtigium. P. Adnitere porrò, jam ſub meo conductu Arcem illam haud ita procul proſpicis. T. Quî id ſciam? P. Facilimè. Nam quod benè mihi, benè tibi, benè ſit ſcholaſtico Ordini (Lipſius de conviviis Veterum) decennium jam te audientē Præcepto-

rem δωδεκαμήχανον, abundare oportet E-
rorematis Dialecticis, Phyſicis, ac Ethi-
cis, quibus ceu gradibus eò aſcendiſti, ut
poſthàc infelix eſſe non poſſis. Nam &
τρόπον ἐπιστήμης jam habes, & ſyllogiſmos
in omni figura nectis, & cornutis (dilem-
ma vocant) fortiter pugnas, tum ille ho-
minum miraculum ἐπιστημονικὸς, per εἰ ἔστι,
τί ἐστι, ὅτι ἐστι, & Διότι tibi exactè cognitus
eſt, Scis enim demonſtrationem ipſius
Eclipſeos & ipſorum rectorum in trian-
gulo, & majoritatem ipſius totius & de-
finitionem ipſius hominis, & cognitio-
nem ipſorum infinitorũ terminorum,
ut κατὰ συμπλοκὴν λεγόμενα, πρὸς ἓν καὶ ἀφ'
ἑνὸς, κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον καὶ ἀλλήλων,
καὶ ἐξοχὴν ἐνέργειαι, τὸ δὲ τὶ πρᾶξις, οὐσία, πάθη,
περὶ τῶν πρός τι, οὐσιώδης, ἁπλῶς ὅλως ὅλον, αἴ-
τιον καθ' ἓν, πρὸς ἕν, καὶ ἐντελέχειαν, τῆς κινήσε-
ως τέλος, ἡγούμενον, ἑπόμενον ἕτερα, κατὰ μέρος,
ἐμπειρία προτάσεων, καθ' ὅλου συγγενῆ, λαμβανό-
μενον ἀδιαίρετον, ἄτομα, εἴδη, μετάβασις εἰς ἄλλο
γένος, κατὰ παντὸς, ἀντίστροφον, καθέκαστα alio-
rumq; admirandorum, quibus non tan-
tùm Philoſophiæ portas omnes prom-
ptè aperis, aut à Cedro, ad Hyſopum uſq;
egregiè diſſeris, ſed & inter mille mille-
nos

nos potius admirabilis videris, quam intelligibilis. Itaq; ne dubites, vix tribus aut quatuor paſſibus à voto tuo abes; ſcilicet, ut adjungas adhuc nodoſas aliquas gordionias, multum vexatas, triſtes ac ſpinoſas quæſtiones, quibus homines ita conſtringuntur, ut exitum non reperiant, te verò è ſublimi Sapientiæ arce deſpicientem ſuſpiciant. T. Geſtio equidem & promptitudinem meam offero. P. Sed interim horum fortunas negligimus, te, qui κατ᾽ ἐξοχὴν diſcipulus es, horum etiam curâ tangi oportet. Incipe parve puer, cui non riſere Parentes, & profer aliquid è literario noſtro Regno. C. Magis magnos clericos, non ſunt magis magnos Sapientes, P. Unde id habes? C. In libello meo. P. Hæc ſententia vitioſa eſt, quoad materiam, & quoad formam, quaten⁹ enim Grammaticam attingit, nulla eſt conſtructio, quatenus ſenſum, eſt Sarcaſticus, ſed tu fac ſyllogiſmum. T. Omnis ſententia, quæ eſt vitioſa reſpectu ipſius materiæ, & reſpectu ipſius formæ, eſt maledicta. Curionis ſententia talis eſt, Ergò. P. Curio proba Minorem. C. omnis ſententia,

quæ

quæ eſt contra clericos, eſt vitioſa quoad Materiam & quoad formam: Hęc talis eſt. Ergo. P. Sequens proba Minorem. L. Omnis ſententia quæ negat, clericos eſſe ſapientes, eſt contra clericos, Hæc talis eſt. Ergo. P. Minor ſequens D. Qui Clericum dicit non eſſe Sapientem, occidatur: Qui occidendus eſt, eſt Latro: Qui Latro eſt, hominem occidit: Qui hominem occidit, eſt Cain. Ergo, qui clericum dicit eſſe non ſapientem, eſt Cain. P. Sequens quid habes? D. Qui Cain eſt, eſt Adami filius: ſed qui Clericum ſpernit, Cain eſt, Ergo eſt Adami filius. P. Ecquid tu habes? B. Nihil. P. Quomodo intelligis clericum? B. Ein Schulſur. P. Quid ſignificat liquida? B. ein Schmelzer. P. Quid duplex? B. ein doppelſtimmer/ zwiſtimmer. P. Recita Alphabetum. B. A. b. c. d. e. &c. P. Turbo, recita aliquot verſus ex Virgilio. T.

Quisq; ſuos patimur manes, exinde per amplū
Mittimur Elyſium, & pauci læta arva tenem⁹.
Donec longa dies perfecto temporis orbe
Concretam exemit labem, purumq; relinquit
Ætherium ſenſum, atq; aurai ſimplicis ignem.

P. Quo-

P. Quomodo interpretaris? T. Judico intelligi Scholam. P. Ha ha, he, interjectio ridentis, poſséſne adplicare? T. Tentabo. Quisquis patimur manes, id eſt, ſinguli vapulamus, aut virgis cædimur: Exinde id eſt, poſt decennium. Mittimur per amplum Elyſium id eſt, ad celeberrimam aliquam & liberrimam Academiam; Et pauci læta arva tenemus, id eſt, non omnes Sapientiam diſcimus. Donec longa dies id eſt, uſq; dum in ſenectute, & abſoluto errorum noſtrorum curſu. Concretam exemit labem id eſt, contractus ſcholaſticiſmus nos derelinquat, & plenè ſapere, ac ingenio ad Nobiliora uti ſinat. P. O Turbo, Turbo, eſt aliquis Dęmon, qui te à Schola avocat, eum fuge, tãquam qui à virtutis ſemita ad voluptuariam abducet, T. Scilicet à Grammatica ad Politicam. P. Væ tibi Turbo, Nam jam periiſti juxta illud Studierſtu wol/ſo wirſtu braten Hüner voll: Studierſtu übel/ſo iſſeſtu mit den Säwen auß dem Kübel. Sed tu Curio recita aliquid. C.

Luctus & ultrices poſuêre cubilia curæ,
Pallentesq; habitant morbi, triſtisq; ſenectus.

Et

Et metus & male ſuada fames, & turpis egeſtas;
Terribiles viſu formæ, lethumq;, laborq;,
Tum conſanguineus lethi ſopor, & mala mentis
Gaudia,

P. Ubi hæc ſunt? C. in Schola. P. Vapula furcifer, itáne contra me conſpirâſtis. C. Veniam dabis Domine, Turbo ita docuit. P. Jupiter Stator, & tu glaucis oculis Minerva. Turbo meus, exactus lectionum mearum auditor, furit, furit inquam, nam quis unquam ſanus bonis literis maledixit. Videto fili mi, fili mi videto, indignum facinus tot bona verba, quæ in te ſeminavi, interire. T. Præceptor, neq; in tuis laboribus quicquam, deſidero, nec in ipſis literis, ſed in meis profectibus, ut qui poſt decennium nihil eorum, quæ hoc pulcerrimum univerſum complectitur, ſcio, tantum vocabulis & præceptis ad labia uſq; refertus ſum, atq; diſtentus, ut quoties os mihi pater, magnam farraginem ejiciam, nec niſi ſyllogiſmis, diſtinctionibus, maximis, & monſtroſis voculis inter elegantes & eruditos perſtrepem. P. Vah ſimplex caput, nondũ intelligis, quàm eo ſis nomine admirabilis? Illa craſſa & con-

creta

creta capita non capiunt tam abſtractū, & Logicū de rebus judicium, ut exempli gratiâ. T. Non opus eſt. P. Ergo neq; delectaris ultra meis contemplationibus? T. Omnino, ſed vellem tibi parceres, hic enim dies quietis eſt, non laboris. P. Aliis quies curæ eſto: qui literarum elegantiis capitur, in mediis laboribus ſentit dulcedinem. T. Equidem credo, niſi enim id foret, nunquam poſſes in tantis ſubtilitatibus Bocardicis, & Darapticis ad Senium uſq; perſeverare. P. Alienatæ mentis es: abeamus, ne quid reliqui ex his ſermonibus concipiant. Ite, claudite nunc rivos pueri ſat prata biberunt.

SCENA II.

Lentulus, Pſittacus.

L. INdignum facinus, hanc eſſe decennalis laboris gratiam, ut obulo vendi velit, quæcunq; didicerit. Atqui non eſt inter nos, artium terminis & Logicâ illâ linguâ diſertior. O mihi id contingat, nolim cum Indicis Theſauris commutatū. Quid enim Deum immortalē; quàm ſublimè eos audire diſputantes. Ego quidem fateor, haud intelligo. Sed

puto